

O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 4

2026

**International Journal of
Contemporary Scientific
and Technical Research**
Volume 2 Issue 4
2026

**Zamonaviy ilmiy-texnik
tadqiqotlar xalqaro jurnali**
4-son
2026

**Международный журнал
современных научно-
технических
исследований**
Том 2 Выпуск 4
2026

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas'ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay'ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O'zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O'zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O'zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O'zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O'zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro'yxatidan o'tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O'zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© "O'zMU Jizzax filiali" – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko'chasi, 259-uy.

BO'LAJAK SHIFOKORLARDA KASBIY FAOLIYATGA QIZIQISH MOTIVATSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK IMKONIYATLARI

Boboyeva Maxsuda Ataxanovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti, o'qituvchi.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2972-2166>

Аннотатсия.

Mazkur maqolada bo'lajak shifokorlarda kasbiy faoliyatga qiziqish va motivatsiyani rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tibbiyot ta'limida kasbiy motivatsiyaning mazmuni, ichki va tashqi motivlarning o'zaro munosabati, kasbiy identifikatsiya, o'z-o'ziga ishonch, kompetentlik hissi, ta'limiy muhit va ustoz-shogird munosabatlarining ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, talabalarning kasbiy qiziqishini kuchaytirishga xizmat qiluvchi psixologik-pedagogik shartlar va amaliy yondashuvlar tizimlashtiriladi. Maqolada bo'lajak shifokorlarning kasbiy motivatsiyasini rivojlantirish jarayonida muammoli vaziyatlar, klinik holatlarni tahlil qilish, refleksiya, mentorlik, mustaqil ta'lim va muvaffaqiyat tajribalaridan foydalanish imkoniyatlari asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: kasbiy motivatsiya, kasbiy qiziqish, bo'lajak shifokor, kasbiy identifikatsiya, ichki motivatsiya, o'z-o'ziga ishonch, kompetentlik, refleksiya, mentorlik, tibbiy ta'lim.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ МОТИВАЦИИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ

Бобоева Махсуда Атахановна

Ташкентский государственный медицинский университет, преподаватель.

Аннотация.

В данной статье анализируются психологические возможности развития интереса и мотивации к профессиональной деятельности у будущих врачей. Рассматриваются сущность профессиональной мотивации в медицинском образовании, взаимосвязь внутренних и внешних мотивов, а также значение профессиональной идентификации, уверенности в себе, чувства компетентности, образовательной среды и взаимоотношений между наставником и обучающимся. Кроме того, систематизируются психолого-педагогические условия и практические подходы, способствующие повышению профессионального интереса студентов. В статье обосновываются возможности использования проблемных ситуаций, анализа клинических случаев, рефлексии, наставничества, самостоятельного обучения и опыта достижения успеха в процессе развития профессиональной мотивации будущих врачей.

Ключевые слова: профессиональная мотивация, профессиональный интерес, будущий врач, профессиональная идентификация, внутренняя мотивация, уверенность в себе, компетентность, рефлексия, наставничество, медицинское образование.

PSYCHOLOGICAL OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING MOTIVATION AND INTEREST IN PROFESSIONAL ACTIVITIES AMONG FUTURE DOCTORS

Boboyeva Maxsuda Ataxanovna

Tashkent State Medical University, Lecturer.

Abstract.

This article analyzes the psychological opportunities for developing interest and motivation toward professional activities among future doctors. It examines the essence of professional motivation in medical education, the relationship between intrinsic and extrinsic motives, and the importance of professional identification, self-confidence, a sense of competence, the educational environment, and mentor-student relationships.

Furthermore, the article systematizes psychological and pedagogical conditions and practical approaches that contribute to strengthening students' professional interests. The article substantiates the potential of using problem-based situations, clinical case analysis, reflection, mentoring, independent learning, and experiences of success in the process of developing professional motivation among future doctors.

Keywords: professional motivation, professional interest, future doctor, professional identification, intrinsic motivation, self-confidence, competence, reflection, mentoring, medical education.

Kirish. Zamonaviy tibbiyotning rivojlanishi shifokordan nafaqat chuqur nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni, balki kasbga barqaror qiziqish, mas'uliyat, insonparvarlik, stressga bardoshlilik, mustaqil qaror qabul qilish va uzluksiz o'rganishga tayyorlikni ham talab etadi. Shu sababli tibbiyot oliy ta'limida bo'lajak mutaxassisning kasbiy shakllanishini faqat bilim va ko'nikmalarni egallash bilan cheklab bo'lmaydi. Talabani nima sababdan ushbu kasbni tanlagani, o'zini kelajakdagi shifokor sifatida qanday tasavvur qilishi va kasbiy vazifalarga qanday ma'no berishi uning ta'limdagi faolligiga bevosita ta'sir qiluvchi psixologik omillardandir.

Kasbiy faoliyatga qiziqish motivatsiyaning muhim ko'rinishi bo'lib, u shaxsning muayyan kasbga oid faoliyatni bilishga, bajarishga va takomillashtirishga bo'lgan ichki ehtiyojini ifodalaydi. Bo'lajak shifokor uchun bu qiziqish klinik bilimlarni egallash, bemor bilan muloqot qilish, murakkab vaziyatlarni tahlil etish va o'z kasbiy kompetensiyasini muntazam rivojlantirishga intilishda namoyon bo'ladi.

Maqolaning maqsadi — bo'lajak shifokorlarda kasbiy faoliyatga qiziqish motivatsiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi asosiy psixologik imkoniyatlarni nazariy jihatdan tahlil qilish va amaliy tavsiyalarni tizimlashtirish.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Motivatsiya masalasi psixologiya va pedagogikaning ko'plab yo'nalishlarida tadqiq etilgan. E. Deci va R. Ryan tomonidan ishlab chiqilgan o'zini o'zi belgilash nazariyasida inson faoliyatining barqaror ichki motivatsiyasi avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlik kabi psixologik ehtiyojlarning qondirilishi bilan bog'lanadi. Tibbiy ta'lim sharoitida ushbu yondashuv talabani o'qish jarayonida tanlov imkoniyatiga ega bo'lishi, o'zida kompetentlikni his qilishi va akademik hamda klinik muhitda qo'llab-quvvatlovchi munosabatlarni boshdan kechirishi muhimligini ko'rsatadi.

A. Bandura tomonidan ilgari surilgan ijtimoiy-kognitiv yondashuvda o'z-o'ziga samaradorlik (self-efficacy) shaxsning ma'lum vazifani muvaffaqiyatli bajarish qobiliyatiga bo'lgan ishonchi sifatida qaraladi. Bo'lajak shifokorda diagnostik fikrlash, bemor bilan muloqot yoki amaliy ko'nikmalarni egallash borasidagi ijobiy tajriba keyingi faoliyatga bo'lgan ishonchni kuchaytirishi mumkin.

J. L. Hollandning kasbiy tanlovga oid qarashlari va D. Superning kasbiy rivojlanish konsepsiyasi ham shaxsning qiziqishlari, qadriyatlarini va kasbiy o'zligini shakllantirish jarayoniga e'tibor qaratadi. Shuningdek, R. Lent, S. Brown va G. Hackettning ijtimoiy-kognitiv kasbiy rivojlanish modeli kasbiy qiziqish, maqsadlar, o'z-o'ziga samaradorlik va kutilayotgan natijalar o'rtasidagi bog'liqlikni tushuntirishga imkon beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqola nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda kasbiy motivatsiya va kasbiy qiziqish muammosiga oid psixologik hamda pedagogik yondashuvlar qiyosiy tahlil qilindi. Tahlil davomida motivatsiyaning ichki va tashqi omillari, kasbiy identifikatsiya, o'z-o'ziga samaradorlik, refleksiya, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va ta'lim muhitining roli umumlashtirildi.

Nazariy tahlil natijalariga tayangan holda bo'lajak shifokorlarda kasbiy qiziqishni rivojlantirishga xizmat qiluvchi psixologik imkoniyatlar beshta asosiy yo'nalishga birlashtirildi: 1) kasbiy ma'no va qadriyatlarni shakllantirish; 2) kompetentlik va o'z-o'ziga samaradorlikni rivojlantirish; 3) faol va muammoli ta'lim orqali qiziqishni qo'llab-quvvatlash; 4) mentorlik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash; 5) refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish.

BO'LAJAK SHIFOKORLARDA KASBIY MOTIVATSIYANING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Bo'lajak shifokorning kasbiy motivatsiyasi bir xil mazmundagi yagona motivdan iborat emas. Unda insonlarga yordam berish istagi, ilmiy bilimga qiziqish, kasbiy muvaffaqiyatga erishish, ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatni bajarish, barqaror kasbiy mavqega ega bo'lish kabi turli motivlar uyg'unlashadi. Ushbu motivlarning mazmuni talabani shaxsiy tajribasi, oilaviy va ijtimoiy muhiti, ta'lim jarayoni hamda amaliy faoliyat tajribasi ta'sirida o'zgarib borishi mumkin.

Kasbiy motivatsiyaning barqarorligi, ayniqsa, tibbiy ta'limning uzoq davom etishi va yuqori akademik yuklama bilan bog'liq sharoitlarda muhimdir. Agar talaba o'qiyotgan fanlarining kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan bog'liqligini anglamasa, tashqi nazorat va baho olishga asoslangan motivlar ustunlashishi mumkin. Aksincha, o'quv materialini real klinik vaziyatlar bilan bog'langanda, talabani kasbga oid maqsadlari aniqroq shakllanadi.

Kasbiy identifikatsiya ham muhim omildir. Talaba o'zini kelajakdagi shifokor sifatida tasavvur qila boshlagan sari uning ta'limdagi faoliyati shaxsiy ma'no kasb etadi. Bu jarayonda shifokorlik kasbining axloqiy qadriyatlarini, bemor xavfsizligi, kasbiy mas'uliyat va kommunikativ kompetensiyaning ahamiyatini anglash katta rol o'ynaydi.

KASBIY QIZIQISHNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK IMKONIYATLARI

Birinchi imkoniyat — kasbiy faoliyatning ma'nosini ochib berish. Talabaga faqat "Nima qilish kerak?" degan savol emas, balki "Nima uchun bu bilim va ko'nikma kerak?" degan savolni anglash imkonini berish muhim. Klinik misollar, real

hayotga yaqin vaziyatlar va bemor ehtiyojlariga yo'naltirilgan topshiriqlar o'quv faoliyatining shaxsiy ahamiyatini oshirishi mumkin.

Ikkinchi imkoniyat — kompetentlik hissini rivojlantirish. Murakkab vazifalarni kichik bosqichlarga ajratish, bajarilgan ish bo'yicha aniq konstruktiv fikr-mulohaza berish va talabani rivojlanishini ko'rsatib borish o'z-o'ziga ishonchni mustahkamlaydi. Talaba o'zidagi kichik muvaffaqiyatlarni ko'rgan sari murakkabroq vazifalarni bajarishga tayyorligi ortadi.

Uchinchi imkoniyat — muammoli va faol ta'lim. Klinik holatlarni tahlil qilish, differensial tashxisga oid vaziyatlar, guruh muhokamalar, rolli o'yinlar va simulyatsion mashg'ulotlar talabani faol fikrlashini rag'batlantiradi. Bunday topshiriqlarda o'qituvchi tayyor javobni beruvchi emas, balki fikrlash jarayonini tashkil etuvchi mentor sifatida namoyon bo'ladi.

To'rtinchi imkoniyat — mentorlik. Tajribali o'qituvchi yoki amaliyotchi shifokorning kasbiy tajribasi talaba uchun model vazifasini bajarishi mumkin. Mentorning qo'llab-quvvatlashi, xatolarni jazolash vositasi emas, balki o'rganish imkoniyati sifatida ko'rsatishi va kasbiy vaziyatlarni izohlashi talabani kasbga bo'lgan ijobiy munosabatini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Beshinchi imkoniyat — refleksiya. Har bir amaliy mashg'ulotdan keyin "Nimani o'rgandim?", "Qaysi vazifani yaxshi bajardim?", "Qayerda qiynaldim?", "Keyingi safar nimani o'zgartiraman?" kabi savollar asosida qisqa refleksiv yozuv yuritish talabani o'z faoliyatini anglashga yordam beradi.

Oltinchi imkoniyat — ijtimoiy qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhiti. Talabani savol berishdan qo'rqmaydigan, xatolarini tahlil qilishga imkon beradigan va konstruktiv fikr-mulohazaga asoslangan muhitda o'qishi motivatsiyaning barqarorligini qo'llab-quvvatlashi mumkin.

AMALIY TAVSIYALAR

Yo'nalish	Amaliy usul	Kutiladigan psixologik ta'sir
Kasbiy ma'no	Klinik vaziyatlar va kasbning ijtimoiy ahamiyatini muhokama qilish	Kasbiy qadriyat va ichki motivatsiyani kuchaytirish
Kompetentlik	Bosqichma-bosqich topshiriqlar, konstruktiv feedback	O'z-o'ziga samaradorlikni oshirish
Faol ta'lim	Case-study, simulyatsiya, rol o'yinlari	Qiziqish va faol ishtirokni kuchaytirish
Mentorlik	Ustoz-shogird uchrashuvlari, amaliy maslahat	Kasbiy identifikatsiyani qo'llab-quvvatlash
Refleksiya	Refleksiv kundalik va o'z-o'zini baholash	O'z faoliyatini anglash va maqsad qo'yish
Ijtimoiy muhit	Guruhiy hamkorlik va psixologik qo'llab-quvvatlash	Tegishlilik va xavfsizlik hissini kuchaytirish

XULOSA

Bo'lajak shifokorlarda kasbiy faoliyatga qiziqish motivatsiyasini rivojlantirish ko'p omilli psixologik jarayon bo'lib, u faqat rag'bat yoki baho bilan ta'minlanmaydi. Kasbiy motivatsiyaning barqaror shakllanishi talabani kasb ma'nosini anglashi, o'z kompetentligini his qilishi, kelajakdagi professional rolini tasavvur qilishi, amaliy muvaffaqiyat tajribalarini to'plashi va ta'lim jarayonida ijtimoiy qo'llab-quvvatlanishi bilan chambarchas bog'liq.

Shu nuqtayi nazardan, tibbiy ta'limda kasbiy motivatsiyani rivojlantirish uchun klinik mazmundagi muammoli topshiriqlar, mentorlik, refleksiya, konstruktiv qayta aloqa (feedback) va talabani mustaqilligini qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini uyg'unlashtirish maqsadga muvofiq. Bunday yondashuv bo'lajak shifokorning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki kasbiy o'zligini va kasbga nisbatan ongli munosabatini shakllantirishga xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bandura A. Self-Efficacy: The Exercise of Control. – New York: W. H. Freeman, 1997.
2. Deci E. L., Ryan R. M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. – New York: Plenum, 1985.
3. Deci E. L., Ryan R. M. The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior // Psychological Inquiry. – 2000. – Vol. 11, № 4. – P. 227–268.
4. Holland J. L. Making Vocational Choices: A Theory of Vocational Personalities and Work Environments. – 3rd ed. – Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, 1997.
5. Lent R. W., Brown S. D., Hackett G. Toward a Unifying Social Cognitive Theory of Career and Academic Interest, Choice, and Performance // Journal of Vocational Behavior. – 1994. – Vol. 45. – P. 79–122.
6. Super D. E. A Life-Span, Life-Space Approach to Career Development // Journal of Vocational Behavior. – 1980. – Vol. 16. – P. 282–298.
7. Ryan R. M., Deci E. L. Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. – New York: Guilford Press, 2017.

8. Zimmerman B. J. Self-Efficacy and Educational Development // Self-Efficacy in Changing Societies / ed. by A. Bandura. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – P. 202–231.